

Zdraví a internet

Alena Černá
PSY279

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Co je to zdraví? Jak ho můžeme
definovat?

... a hlavně – kdo to určuje?

Definice zdraví podle WHO

- „Stav fyzické, psychické, sociální a estetické pohody“. - Tedy nejedná se jen o absenci nemoci nebo vady.
- Jak se měří úroveň zdraví – absence infekčních nemocí, kojenecká úmrtnost, střední délka života (dožití), dostatek léků, dostatek lékařů a dostupnost zdravotnické péče.
- Právo na zdraví, život a pohodu; štěstí stále víc chápáno v termínech tělesnosti a životních funkcí

Foucault, bio-politika a bio-moc

- Jde o praktiky moderních (pozdně-moderních) národních států, kterými zajišťují kontrolu nad tělem a nad celou populací
- ...jde o otázky veřejného zdraví (screening na mamogramu, léky na cholesterol a osvětové programy – a jejich vlastní zájmy, povinné očkování...), regulace heredity (screening v těhotenství a leckdy riziková vyšetření) a regulace možných rizik (extrém – sterilizace). Jde i o mnohé mechanismy, které nemusí být přímo spojeny s fyzickým zdravím (sexualita, normalita – reprodukce, bydlení).
- Stát jako „protektor“ života populace, kde údajnou největší hodnotou je život sám (život na lécích, přístrojích?) – omluveno nebo obhájeno může být téměř cokoli. Skupiny či jednotlivci, kteří jsou identifikováni jako hrozba pro život národa nebo odporují „humanitě“ mohou být bez potřeby radikálně

Poradny odborníků, „odborné“ články a bio-moc

- [http://zdravi.doktorka.cz/az-80-procent-zen-trpi-zazivacmi-potizemi-/](http://zdravi.doktorka.cz/az-80-procent-zen-trpi-zazivacmi-potizemi/)
- „premenstruační syndrom“?
- Estetika a funkce – oční operace, plastická chirurgie
- Lifestylové články a online magazíny jako zdroj produkce (a reprodukce) toho, co je zdraví (krása=zdraví?, oddělení těla a duše – karteziánský přístup) – příčiny nemocí se stále hledají buď v těle, nebo v duši
- tělo a mysl se zásadně oddělují, sociální vztahy nesouvisí se zdravím a nemocí; etnomedicíny (časté kosmologické propojení těla, duše a self) nikdy nehledají jedinou (buď tělesnou, nebo duševní) příčinu nemoci – běžné je propojení se soc. vztahy, dušemi zemřelých předků a podobně
- Zdraví v západním pojetí - získaný atribut, výsledek tvrdé práce, sportu, stravování se předepsaným způsobem a nechávat se od hlavy k patě rohlížet odborníky
- Zvnitřnění biomoci – umožňuje její hladké šíření (lifestylové články a média) a individuální disciplína se jeví jako přirozená – a Foucault by řekl, že její političnost je nám neviditelná („zdraví a hubnutí“ – často jedna rubrika)

Moje zdraví

30 April

Právě dnes vychází květnové vydání časopisu Moje zdraví. Těšit se můžete na témata jako Kam za krásou..Ať jizvy zase zmizí..Vaříme pro diabetika i pro sebe..Virus si vyhlédl děložní čípek..Již dnes na vašich stáncích za skvělou novou cenu 29,- Kč!

See translation

Myslíme na vaši prevenci

Like · Comment · Share

Co vše lze nahlížet jako nemoc a kde hrají hlavní roli „hormony“

Premenstruační syndrom: Zkroťte pekelné období
(Blesk pro ženy, <http://prozeny.blesk.cz/clanek/prozeny-zdravi-a-hubnuti/134980/premenstruacni-syndrom-zkrotte-pekelné-obdobi.html>)

- **sociální podmínky tělesné existence?**
- **skutečnost, že je menstruace jako taková vnímána mnohými kulturami – včetně té naší – jako víceméně negativní jev**
- **pocity žen x „problémy“, které s nimi má okolí**
- **tělo jako laboratoř**

Internet jako prostředník užití biomoci – nebo možnost získat kontrolu?

- Digital divide - Selwyn (2004)
- Digital divide – rozdíl ve využívání ICT různými skupinami lidí
- Dříve - rozdíl mezi lidmi, kteří měli a neměli přístup k ICT
  - Řada výzkumů ukazujících nerovnoměrný přístup k ICT závislý na SES, příjmu, pohlaví, vzdělání, věku, místě bydliště a rase

- Nedostatek základní dig. zkušenosti způsobený nedostatkem zájmu, strachem z PC, neatraktivitou technologie („mental access“)
- Nevlastnění PC a připojení („material access“)
- Nedostatek DS způsobený nedostatečným vzděláním nebo soc. podporou („skills access“)
- Nedostatek příležitostí být na PC („usage access“)

(Van Dijk); zkratka – dnes mají přístup (západním světě) skoro všichni – ale ne všichni mohou tuto možnost plně využít – z různých důvodů

- Lidé si většinou nevšímají aktuálnosti informací
- Důvěryhodnost stránek hodnotí podle designu
- A to i tzv. digital natives...
- Jaká další nebezpečí mohou číhat na internetu – a jaké výhody naopak přináší?

Disinhibiční efekt (Suler)

- Online disinhibice znamená ztrátu zábran v komunikaci a „odvážanost“, která by v offline světě nebyla možná
- Projevuje se například tím, že člověk na internetu často udělá, napíše, pošle atd. i věci, které by se v offline světě zdály „moc“. Suler rozlišuje dva typy disinhibice: neškodnou (benign) a nepříjemnou, otravnou (toxic).

- Benign - umožňuje prostřednictvím ztráty zábran lepší porozumění sobě samotnému, protože dovoluje projevit se tak, jak bychom chtěli, ale offline bychom se třeba ani neodvážili. Díky ní se lidé na internetu také často k sobě chovají pozitivněji než offline – více podporují a vyjadřují pochopení.
- Toxic pak zahrnuje právě agresi, hrubou kritiku, výhrůžky a podobně.

- Proč však k disinhibovanému chování na internetu dochází? Suler nabízí vysvětlení prostřednictvím šesti faktorů a popisuje jednotlivé prvky **disinhibičního efektu**:
- **Disociační anonymita**: možnost skrýt svou identitu, díky čemuž se lidé cítí méně zranitelní než v reálném světě.
- **Neviditelnost**: dává lidem odvahu dělat věci, které by jinak nedělali. Ostatní nevidí náš výraz, stejně jako my nevidíme jejich – nevíme, jak druzí vypadají, když něco sdělují, oni zase neznají naše reakce.
- **Asynchronicita**: komunikace přes internet neprobíhá nutně ve stejném čase; i pokud probíhá, stejně máme čas na rozmyšlenou, není třeba reagovat okamžitě.
- **Solipsistická introjekce**: na základě toho, jak se komunikační partner jeví, si o něm vytváříme obrázek, k čemuž využíváme nejen to, co skutečně vidíme, ale také svou vlastní fantazii. V podstatě do tohoto obrázku promítáme své vlastní představy a přání. Výsledkem není reálný obraz druhého, ale směs některých charakteristik, viditelných prostřednictvím monitoru a našich vlastních představ o druhém (které jsou do značné míry odrazem spíše nás samých).
- **Disociační imaginace**: spojení solipsistické introjekce se specifickým prostředím internetu vede člověka k představě, že komunikace se odehrává v jiném – virtuálním - světě, mimo svět reálný, a není třeba hledět na následky.
- **Minimalizace autority**: na internetu nevíme, jaký společenský status má ten druhý; obavy, které plynou s otevřením se před někým, kdo by mohl být autoritou či mít vyšší společenský status, tak mizí.
- - co z toho plyne za výhody – a nevýhody?

Další rysy internetového prostředí (Suler)

- omezené vnímání
- prostředí založené na textu
- multiplicita komunikace
- možnost záznamu interakce
- rovnocenný status uživatelů
- překonání geografických překážek
- odlišné stavy vnímání podobné snu
- časová flexibilita

Virtuální identita – experimenty a identita reálná

- Můžeme být kýmkoli – děláme to skutečně? Jak to může souviset s tématy, týkajícími se zdraví?
- Identita a self-esteem, ideální já, aktuální já, nechtěné já...
- Adolescence a experimenty s identitou - mladší adolescenti experimentují spíše kvůli sociálním vazbám, dívky častěji experimentují kvůli oznáení sebe sama a sociální kompenzaci, introverti častěji kvůli sociální kompenzaci. U témat týkajících se zdraví mohou být obecně motivy jaké?

- S identitou experimentujeme poměrně málo. Většina lidí se na internetu projevuje reálně, má tendenci uvádět pravdivé údaje, dost toho o sobě prozradí. Jak to může souviset s konceptem biomoci, o němž jsme mluvili na začátku? Je internet jejím šířitelem nebo může sloužit i jinak?
- monopol na informace mizí – ale-umíme je filtrovat?

Literatura

- Foucault, M. (2009). Zrození Biopolitiky. Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Suler, J. (2004). The online disinhibition effect. *CyberPsychology & Behavior*, 7, 321-326.